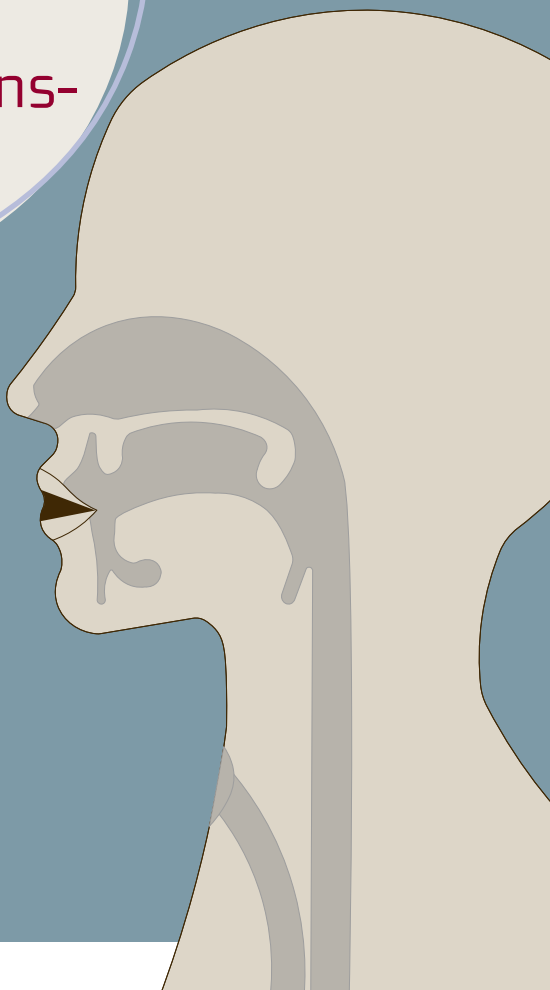

Laryngektomi

Fremtidige
kommunikations-
muligheder

Hvad er laryngektomi

At blive laryngektomeret betyder, at man får fjernet struben. Hermed fjernes også stemmebåndene og dermed den oprindelige talestemme. Samtidigt føres luftrøret ud gennem et hul på forsiden af halsen (et stoma), hvorved spiserør og luftrør adskilles.

Følgerne af laryngektomi:

- Din stemme, som du kender den, er væk
- Man trækker vejret igennem et hul (stoma) i halsen
- Din hostekraft bliver påvirket
- Sekret fra luftvejene som man ellers hoster op og synker, kommer nu ud gennem stomaet
- Der kan være mere sekret end vanligt.
For de fleste vil det aftage over tid
- Lyden af hoste, hikke, nys og gråd forandres
- Det er ikke muligt at pudse næse på sædvanlig vis
- Søvn er mere lydløs – ingen snorken
- Lugtesans og smagssans bliver påvirket
- Man kan ikke længere få noget i ”den gale hals”
- Man kan ikke længere holde vejret under vand

Før operation

Før operationen bliver du tilbudt en samtale med en laryngektomeret konsulent fra Institut for Kommunikation og Handicap. Samtalens formål er at give dig og dine pårørende viden om, hvilke konsekvenser operationen vil få for din fremtidige tale. Konsulenten kan også bidrage med sine erfaringer fra livet som laryngektomeret.

Efter operation

Efter operationen får du besøg af en logopæd (talepædagog) på hospitalet. Logopæden har et bredt kendskab til de kommunikationsudfordringer, som opstår efter laryngektomi. Logopæden vejleder dig i alternativ kommunikation ud fra dine behov. Det gælder både kommunikationen lige efter operationen, og på længere sigt. Det er også logopæden på hospitalet der henviser til logopædisk undervisning i din hjemkommune efter du er udskrevet fra afdelingen. Logopæden i kommunen vil herefter hjælpe dig videre med taleundervisning med de hjælpemidler, som du får brug for, for at danne stemme.

Kommunikation lige efter operationen:

I den første tid lige efter operationen kan du kommunikere ved hjælp af:

- "at mime" med tydelige mundbevægelser
- kropssprog
- håndskrift
- mail/noteprogrammer på computer eller smartphone
- sms

Pårørende kan hjælpe ved:

- at være rolige og tålmodige
- have øjenkontakt
- ikke afbryde – give tid
- stille enkle spørgsmål
- stille spørgsmål, der kan besvares med nik/hovedryst

Taleundervisning

Du vil blive undervist af en logopæd fra dit lokale kommunikationscenter. Undervisningen kan påbegyndes, når lægen har givet grønt lys for, at du må begynde at arbejde med stemmevibrator og/eller stemmeventil. Det sker som regel nogle få uger efter operationen. Undervisningen tilpasses efter dine behov. Målet med undervisningen er at du får den bedst mulige stemme og oplever færrest mulige begrænsninger i din hverdag. Undervisningsforløbet bevilges og betales af din kommune i henhold til Lov om Specialundervisning for Voksne.

Der er forskellige muligheder for at få en ny talestemme:

- **Stemmevibratoren** er en elektronisk lyd giver, der placeres på halsen, når man skal tale. Lyden breder sig til mundhulen, og man kan ved hjælp af naturlig, tydelig udtale frembringe tale.
- **Taleventilen** er en lille protese, der isættes mellem luftrør og spiserør. Den leder luften fra luftrøret til spiserøret, når du dækker stomaet direkte med en finger eller ved at trykke på den filterkassette (HME), du måske har i stomaet. Øverst i spiserøret sætter luften vævet i svingninger, og der opstår lyd (stemme). Denne stemme kan formes til tale.
- **Spiserørstemme** opstår ved at pumpe eller suge luft gennem munden og ned i den øverste del af spiserøret. Når luften presses op igen, sætter den vævet i svingninger, og der opstår lyd (stemme), som kan formes til tale.

Uanset hvilken type alternativ stemme du kommer til at bruge, vil du kunne opnå en brugbar tale, selv om stemmen er anderledes end den, du havde før operationen. Det er meget individuelt, om man har brug for meget eller lidt undervisning.

De fleste, der bliver laryngektomeret, har gavn af at lære mindst to former for alternativ kommunikation.

Tekniske kommunikationshjælpemidler kan måske også være en hjælp. Logopæden kan rådgive dig i brugen af for eksempel stemmeforstærker (hvis den nye stemme ikke er særligt kraftig) eller et kommunikationsprogram på tablet/computer.

Nogle kommunikationscentre har også mulighed for at tilbyde afprøvning af disse.

Reaktioner på den ændrede livssituation

I den første tid efter operationen sker der ofte mange fremskridt, men det er også normalt at man et stykke tid efter udskrivelsen kan opleve en periode med nedtrykthed eller energiforladthed.

At være syg af kræft og blive laryngektomeret er en livsomvæltende oplevelse. Det kan tage tid at vænne sig til tabet af den gamle stemme, og på samme tid kræver det energi og indsats at blive fortrolig med den nye. Det er vigtigt, at du fortsat forsøger at italesætte dine tanker og følelser over for dine pårørende og fagpersonale – også selvom det kan være svært både at finde de rigtige ord og den rigtige stemme at udtrykke sig med.

På samme måde kan dine pårørende blive udfordrede af den ændrede livssituation og kommunikationsform i den første tid efter operationen. Det er ikke ualmindeligt, at pårørende reagerer lidt på samme måde som dig der er blevet laryngektomeret - samtidigt med at de ofte skal have overskud til at hjælpe og tage hensyn. Pårørende kan derfor også have behov for støtte til at håndtere den nye situation. Det kan være en hjælp

at tale med professionelle eller møde andre pårørende i samme situation. Dit lokale kommunikationscenter eller Kræftens Bekæmpelse kan have lokale tilbud om samtale og rådgivning, som kan være relevante for dig og dine pårørende.

Du kan finde din nærmeste kræftrådgivning på Kræftens Bekæmpelses hjemmeside (www.cancer.dk/).

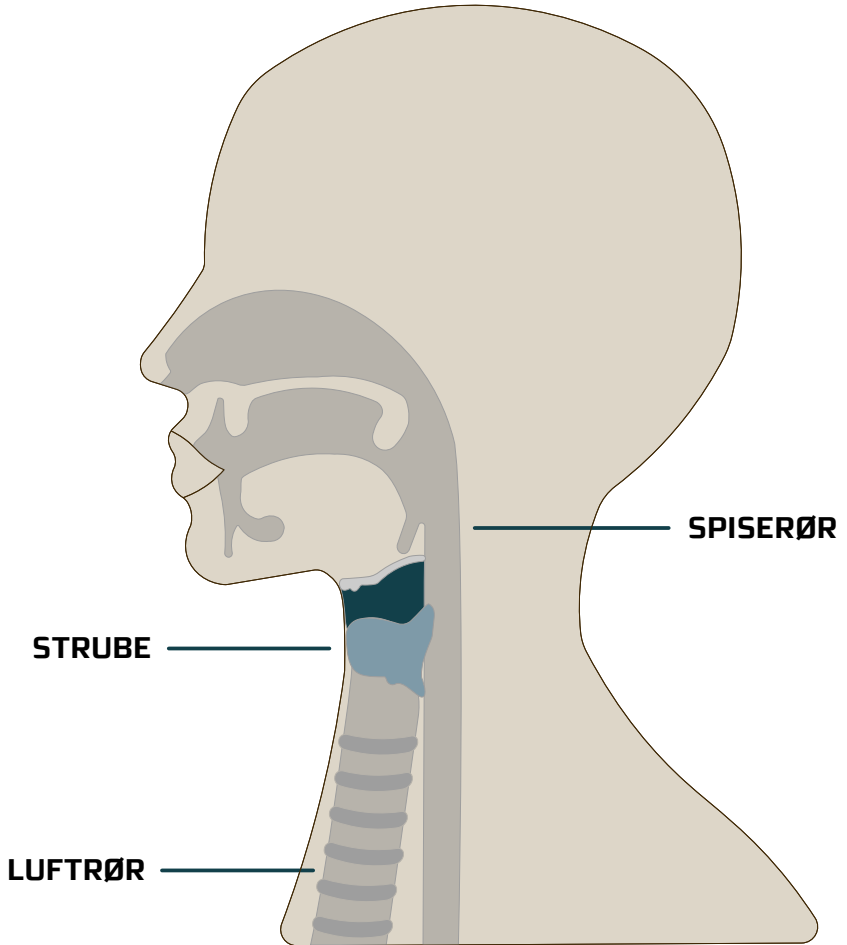
Der findes også en forening for laryngektomerede og mundhuleopererede:

Dansk Landsforening for Hals og Mundhuleopererede.

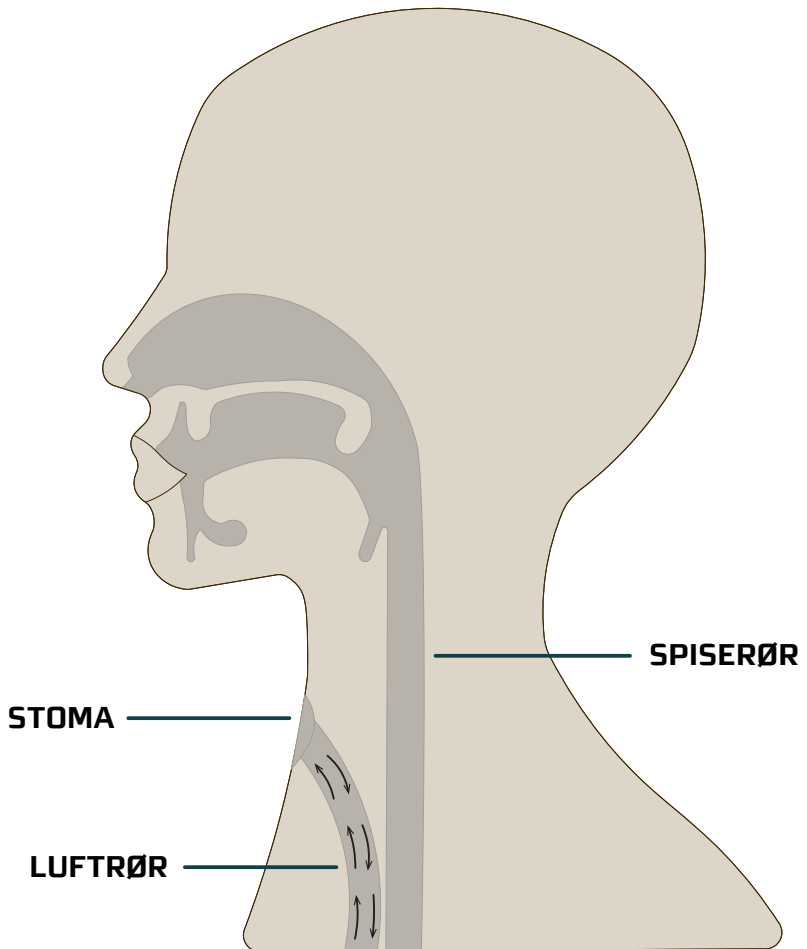
Foreningen tilbyder forskellige muligheder for samvær – både for dig og dine pårørende.

Du kan læse nærmere på deres hjemmeside (www.dlhm.dk).

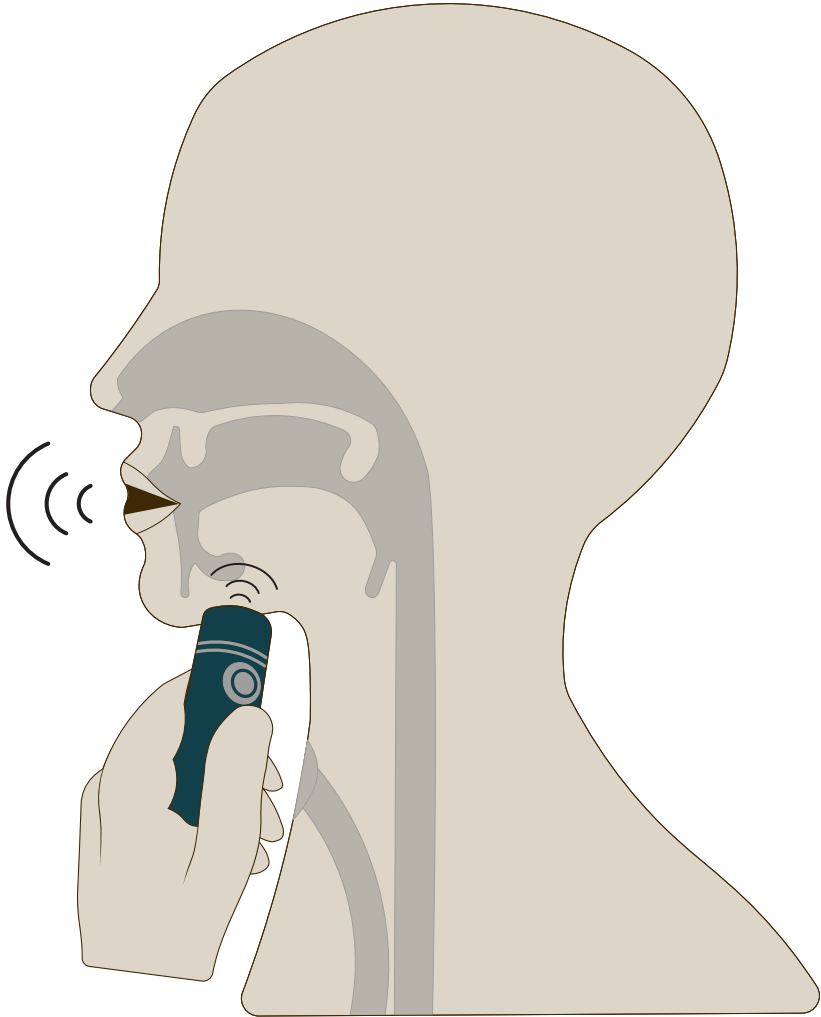
FØR

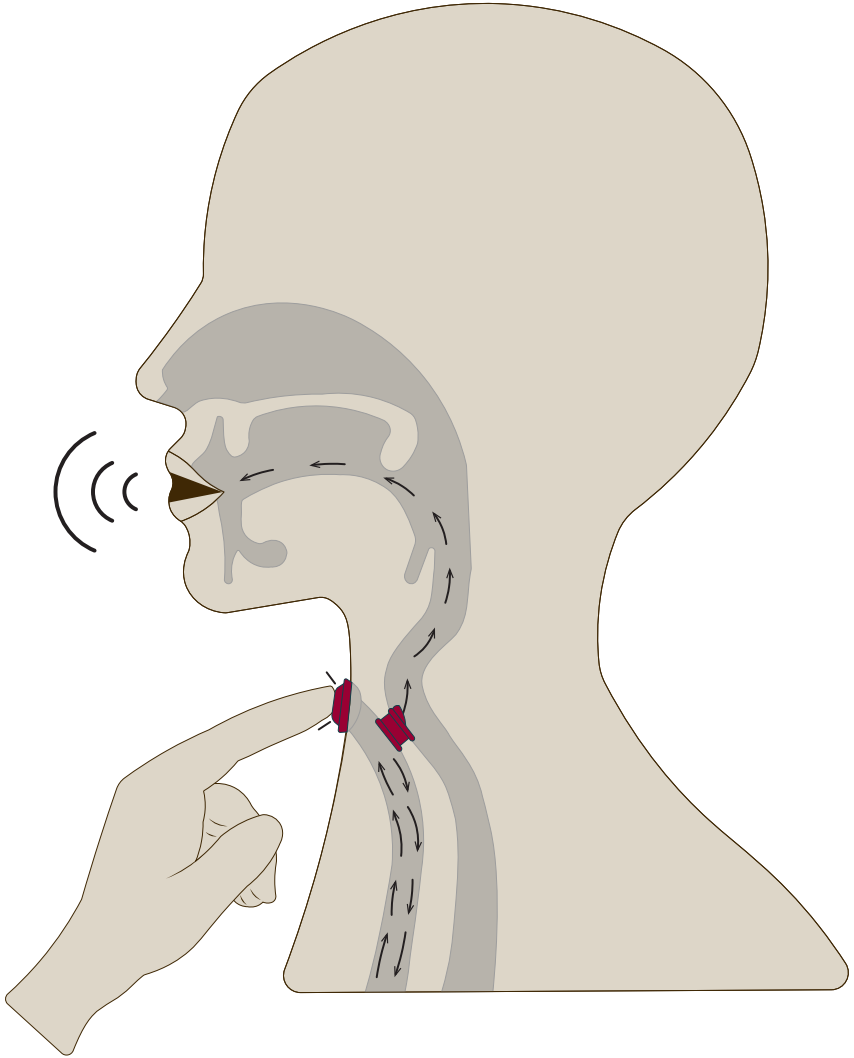
EFTER

STEMMEVIBRATOR

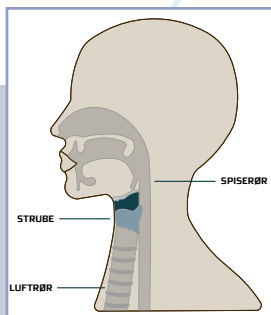
STEMMEVENTIL

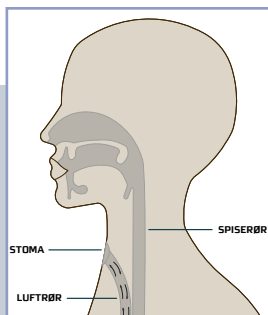
Laryngectomi

- fremtidige kommunikationsmuligheder

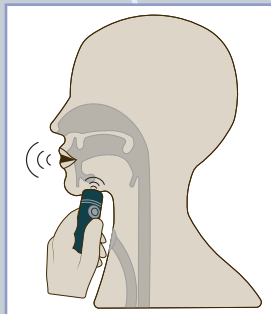
FØR

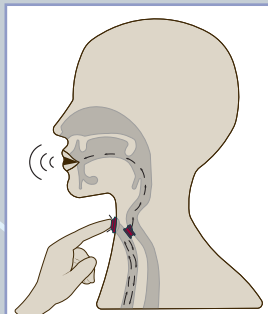
EFTER

STEMME-
VIBRATOR

STEMME-
VENTIL

Denne folder er udarbejdet af logopæder fra
Institut for Kommunikation og Handicap,
som betjener hospitalerne i Region Midt

Institut for Kommunikation og Handicap

+45 78 47 93 00

www.IKH.rm.dk